

ལེབ་ཞེ་བཞི་པ། སྐད་འགགས་ཀྱི་ནད་གསོ་བ།

ГЛАВА 44 ЛЕЧЕНИЕ БОЛЕЗНЕННОЙ ПОТЕРИ ГОЛОСА

དེ་ནས་ཡང་དང་སྤང་ཡིད་ལས་སྐྱེས་ཀྱིས་འདི་སྐད་ཅེས་བྱས་སོ། ཀྱེ་དང་སྤང་ཆེན་པོ་རིག་པའི་ཡེ་ཤེས་ལགས། རྩོམ་ནད་གསོ་བའི་སྐབས་ལ་ཇི་ལྟར་བསྐྱབ་པར་བཀྱི། །འཚོ་མཛད་སྤྱོད་པའི་རྒྱལ་པོས་བཤད་དུ་གསོལ། ཞེས་བྱས་པ་དང་།

Затем мудрец-риши Йиле Кье (*yid las skyed*) обратился с такими словами: «О Учитель, мудрец-риши Ригпей Еше (*rig pa'i ye shes*)! Как изучить раздел лечения разрозненных болезней? Исцелитель, Царь врачей, пожалуйста, расскажите!»

དང་སྤང་རིག་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་འདི་སྐད་ཅེས་གསུངས་སོ། ཀྱེ་དང་སྤང་ཆེན་པོ་ཉོན་ཅིག།

В ответ на обращение мудрец-риши Ригпей Еше молвил: «О, великий мудрец-риши, слушай же!

ཐོར་བུའི་ནད་ལ་སྐད་འགགས་ཡི་ག་འཆུས། རྒྱུ་དང་སྐྱེགས་བུ་དབུགས་མི་བདེ་བ་དང་། རྒྱང་ཐབས་ཐེན་ནད་འབྱུ་སྐྱེག་དྲི་མ་འགགས། གཅིན་འགགས་གཅིན་སྟེ་ཚད་འབྱུ་བྲིག་ནད་དང་། རྒྱུ་བུ་རྩ་མེར་རྩ་དཀར་པགས་པའི་ནད། རྩན་བུའི་ནད་དང་རྩན་གྲངས་བརྩ་དགྲར་བཤད། །

В разделе разрозненных болезней говорится об их 19 разновидностях: потеря голоса, потеря аппетита, жажда, икота, одышка, колики ланг-тхаб (*glang thabs*), болезни синбу (*srin*), рвота, понос, запор, задержка мочи, мочеизнурение, понос

жара, дрег (*dreg*), друмбу (*grum bu*), болезни чхусер (*chu ser*), болезни белых каналов (*rtsa dkar*), кожные болезни, незначительные болезни.

དང་པོ་སྐད་འགགས་ནད་ལ་རྒྱ་དང་རྒྱུན། དབྱེ་བ་རྟགས་དང་བཅོས་ཐབས་ནྟམ་བ་བཞི།

Первое, болезненная потеря голоса (*skad 'gags*) объясняется в четырёх темах: причины, классификация, симптомы и методы лечения.

རྒྱ་རྒྱུན་ཟས་དང་སྦྱོད་ལམ་གཏོན་ལ་སོགས། འདུ་བ་འབྱུགས་བས་སྐད་འགགས་ནད་སྦྱེད་འགྱུར།

1 Причины и условия. Питание, образ жизни, вредоносные влияния и т.д. нарушают жизненные начала, что оборачивается появлением болезненной потери голоса.

དབྱེ་བ་རྒྱུད་མཐིམ་ཁྲག་དང་བད་ཀན་དང་། ཟད་བྱེད་ཆོལ་གྱུར་དས་ཆད་བདུན་དུ་བཤད།

2 Классификация. Говорится о семи разновидностях [этого заболевания]: от лунг, трипа, крови, бекен, при истощающей болезни зедже (*zad byed*), из-за жира и дечед (*das chad*).

དེ་རྟགས་རྒྱུད་གྱུར་སྐད་ལ་འཕེལ་འགྱིབ་ཆེ། བྲེ་བ་ག་མས་གང་སྟམ་རྩལ་ལ་ཆ།

3.1 Их симптомы. В случае лунг – голос сильно [меняется], то крепнет, то слабеет, в горле ощущение колоса, грубости и жжения.

མཐིམ་གྱུར་བྲེ་བ་ཆ་སྟམ་ཆོག་མི་ཐར།

3.2 В случае трипа — в горле жжение, сухость, слова не выходят.

ཁྲག་གྱུར་བྲག་ཤུལ་བརྩུང་གཞི་བྲེ་བ་དམ། །

3.3 В случае крови — физическое перенапряжение и питательное вредят, горло сужено.

བད་ཀན་མགུལ་བ་འགག་ལ་སྐད་དམའ་འཛེར། །

3.4 При заложенности горла от бекен — голос становится низким и хриплым.

ཟད་ཐྱིད་དུ་བས་བདུགས་དང་བྱུད་སྒྱུ་སེམས། །

3.5 При истощающей болезни зедже (*zad byed*) — горло дерёт, как будто от дыма.

ཆོལ་གྱུར་སྐད་འགགས་ཆོ་ཆེས་ལས་ཤེས་བྱ། །

3.6 Потеря голоса из-за жира узнаётся по наличию ожирения.

དས་ཆད་བྲེ་བ་ན་ལ་སྐད་མི་ཕྱིན། །

3.7 При дечед (*das chad*) — горло болит, невозможно говорить.

བཙོས་པའི་ཐབས་ལ་སྤྱི་དང་བྱེ་བྲག་གཉིས། །

4 В методах лечения две категории: в общем и в частности.

སྤྱི་བཙོས་སྒྲུག་ཤིང་མངར་སྤང་རྒྱན་དཀར། ། བྱེ་རྒྱན་འབྲུམ་ཀ་ར་སྤྱར་ལ་བཏང་། ། ལྷ་ཅུ་སྒྲུག་ཤིང་མངར་སྤང་རྒྱན་
དཀར། ། རྩོལ་སྤྱག་སྤེལ་ལི་ཤི་ཀ་ར་སྤྱར། ། བསིལ་གསུམ་ཤིང་མངར་རྒྱན་འབྲུམ་ཤིང་ཆ་དང་། ། སྤང་རྒྱན་ཀ་ར་སྐད་འགགས་
ཀུན་ལ་ཕན། །

4.1 Лечение в общем. Назначают составы из *cu gang*, *shing mngar*, *spang rgyan dkar*, *ru rta*, *rgun 'brum* вместе с сахаром; *a ru*, *cu gang*, *shing mngar*, *spang rgyan dkar*, *sro lo*, *sug smel*, *li shi* с сахаром; *bsil gsum* (три охлаждающих), *shing mngar*, *rgun 'brum*, *shing tsha*, *spang rgyan dkar* с сахаром — они помогают при всех случаях потери голоса.

བྱི་བྱག་རྒྱུ་ལྷ་འབྲས་ཆན་བྱ་རམ་མར། ལྷ་རྩོས་རྩེས་ལ་ཆུ་ཆན་བཏུང་བར་བྱ། ལྷ་མ་ལྷན་དུགས་བྱ་འོ་ལྷག་མར་བཏུབ་
བྱ།

4.2.1 А в частности, в случае [болезни] от лунг, после употребления рисовой каши с бурам и маслом нужно пить горячую воду; ставить масляные компрессы, поить [больного] молочным супом с добавлением масла.

མཁྲིས་ལྷ་བ་ལ་ཆུ་ལྷག་དྲི་བཟང་བཞི། ལྷ་མ་ཆན་བཅས་བསྐོལ་སྣ་ཡི་སྣན་དུ་བཏུང་། ཤིང་མངར་ལྷན་མར་འབྲས་ལྷག་
བཅས་པ་བྱ། ལྷ་ཆུན་(ཤིང་མངར་བོང་དཀར་)གསུམ་ཐང་ཆུ་གང་ཀར་བཏུབ་བཏུང་།

4.2.2 В случае трипа следует закапывать в качестве лекарства в нос отвар из *ba la*, *rgya shug*, *dri bzang bzhi* (четыре ароматных), *rgyam tshwa*; поить [отваром] *shing mngar* с топлёным маслом и рисовой кашей, давать отвар *spang rgyan-3* из {*spang rgyan*, *shing mngar*, *bong dkar*}, с добавлением *cu gang* и сахара.

ལྷག་ལྷ་སྐྱ་ཅུའི་ཐང་བཏུང་སྐྱར་གོང་གཏར།

4.2.3 В случае крови назначают отвар *skyu ru ra* и выпускают кровь из сосуда *skyor gong*.

བད་ལྷ་ཆ་བ་ལྷ་དང་ཡ་བཟ། ལྷ་ཅུ་ར་དང་སྐྱང་ཅི་སྐྱར་བ་ཡིན། ལྷ་ས་ལྷག་པི་པི་ལིང་དང་བཅས་པ་བཟུལ། ལེལ་དཀར་
སྐྱག་སྣན་རྩོན་སྐོས་སྐྱངས་རྩེས་བཞེག།

4.2.4 В случае бекен готовят состав из *tsha ba Inga* (пять жгучих), *ya bakSha ra*, *a ru ra* и мёда; [больному следует] есть ячменный суп с *pi pi ling*, а если излечивается с трудом — вычищают «Острым рвотным лекарством» (*skyug sman non po*), а затем прижигают.

ཟད་བྱེད་ལས་བྱུང་དུ་བ་སྒྲ་སྒྲན་བཏང་། ཤིང་ཚ་སྤྲུག་སྒྲེལ་བྱོད་སྒྲན་ཅུ་གང་དང་། ཀླ་ར་རིམ་བསྐྱེད་སྒྲང་སྒྲར་ཐེ་གུ་བཏང་། །

4.2.5 При [потере голоса] из-за истощающей болезни зедже (*zad byed*) проводят окуривания, закапывают назальные лекарства, назначают пасту-дегу из *shing tsha*, *sug smel*, *drod sman*, *cu gang* и сахара в последовательно возрастающей дозировке в смеси с мёдом.

ཚེལ་གྲུར་ཉམ་སྒྲང་ཟས་སྒྲན་རྩུབ་བཅོས་བསྟེན། །

4.2.6 В случае жира в лечении прибегают к вытягивающей его пище и грубым лекарствам.

དས་ཆད་ཤ་ཁ་ར་དང་སྒྲང་ཅི་སྒྲར། ཁངར་བའི་སྒྲན་དང་ལྷན་ཅིག་བསྐྱོལ་ལ་བཏུང་། ཁྱིས་གསུངས་སོ།

4.2.7 При дечед (*das chad*) смесь сахара с мёдом вместе со сладкими лекарствами вскипятить и пить.» Так сказано.

བདུད་ཅི་སྒྲིང་པོ་ཡན་ལག་བརྒྱད་པ་གསང་བ་མན་ངག་གི་རྒྱུད་ལས་སྒྲང་འགགས་གསོ་བའི་ལེན་སྟེ་བཞི་བཅུ་ཅུ་བཞི་པའོ། །

Это сорок четвёртая глава «Лечение потери голоса» из «Сущности амриты — восьмичленной тантры тайных наставлений».

перевод с тибетского на русский: Анастасия Теплякова